

Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme

Aan de totstandkoming van deze uitgave is de uiterste zorg besteed. Voor informatie die desondanks onvolledig of onjuist is opgenomen, evenals voor de gevolgen van activiteiten die worden ondernomen op basis van deze documentatieset, aanvaardt de OvFD geen enkele aansprakelijkheid.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de VvHN, Postbus 235, 3800 AE Amersfoort.

De documentatieset Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme is gemaakt naar kennis en inzicht d.d. 1 augustus 2008. Aan de inhoud kunnen geen rechten worden ontleend.

OvFD
Amersfoort, januari 2009

Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme

Inleiding

De nieuwe Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (WWFT), die op 1 augustus 2008 in werking is getreden, voegt de WID en de MOT samen in één wet ter voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en het financieren van terrorisme. Tegelijkertijd wordt de derde witwasrichtlijn geïmplementeerd.

Deze wet geldt voor een groot aantal instellingen waaronder in onze branche levensverzekeraars en financiële dienstverleners. Als financiële dienstverlener wordt u dus als een instelling in de zin van de WWFT gezien.

Instellingen dienen in principe cliëntenonderzoek te verrichten en ongebruikelijke transacties te melden. Door het wegvallen van de beperking tot bepaalde diensten vallen alle door een levensverzekeraar geleverde diensten onder het voorstel. Belangrijkste consequentie is dat de verplichtingen ook gaan gelden voor levensverzekeraars bij door hen afgesloten hypotheek. Dit gold al voor hypotheek die in combinatie waren met een levensverzekering.

Belangrijk: Het is instellingen verboden een zakelijke relatie aan te gaan of een transactie uit te voeren, indien zij geen cliëntenonderzoek hebben verricht of indien het cliëntenonderzoek niet tot een identificatie en verificatie heeft geleid.

Cliëntenonderzoek

De cliënt is de natuurlijke persoon of rechtspersoon met wie een zakelijke relatie wordt aangegaan of die een transactie laat uitvoeren. Hierbij wordt zowel de persoon bedoeld die voor zichzelf een transactie uitvoert, als de persoon die zich bij een transactie laat vertegenwoordigen door een derde.

De WWFT introduceert een nieuwe verplichting: het cliëntenonderzoek.

Wanneer moet u het cliëntenonderzoek verrichten:

1. Indien u in of vanuit Nederland een zakelijke relatie aangaat. Een zakelijke relatie is een zakelijke, professionele of commerciële relatie tussen een instelling en een natuurlijke persoon of een rechtspersoon, die verband houdt met de hoofdactiviteiten (bijvoorbeeld die activiteiten waarvoor een vergunning is verleend) van die instelling en waarvan op het tijdstip dat het contact wordt gelegd, wordt aangenomen dat deze enige tijd zal duren, er is dus sprake van duurzame dienstverlening. Voor verzekeringen geldt dat de duurzame relatie ontstaat bij (bemiddeling bij) het sluiten van de verzekering. Het cliëntenonderzoek dient dan uiterlijk plaats te vinden voor de aanvraag (bemiddelaar) en voor acceptatie (verzekeraar). Hiermee worden incidentele transacties uitgesloten. De wet stelt dat de eisen bij incidentele transacties toegepast moeten worden als de transactie een waarde van € 15.000 of meer vertegenwoordigt (zie onder 2). Indien binnen een zakelijke relatie een transactie van €15.000 of meer wordt uitgevoerd, hoeft er uiteraard niet opnieuw geïdentificeerd te worden omdat dit dan al aan het begin van de relatie is gebeurd.

2. Indien u in of vanuit Nederland een incidentele transactie verricht ten behoeve van de cliënt van ten minste €15.000, of twee of meer transacties waartussen een verband bestaat met een gezamenlijke waarde van ten minste €15.000;
3. Indien er indicaties zijn dat de cliënt mogelijkwjs betrokken is bij witwassen of financieren van terrorisme;
4. Indien u twijfelt aan de betrouwbaarheid van eerder van de cliënt verkregen gegevens;
5. Indien het risico van betrokkenheid van een bestaande cliënt bij witwassen of financieren van terrorisme daartoe aanleiding geeft.

Op welk moment moet u het cliëntenonderzoek uitvoeren:

U moet het cliëntenonderzoek uitvoeren voordat de zakelijke relatie wordt aangegaan of een incidentele transactie van ten minste €15.000 wordt uitgevoerd. Om de normale zakelijke dienstverlening niet onnodig te verstoren kan een instelling de identificatie van de cliënt of uiteindelijk belanghebbende gedurende de dienstverlening voltooien. Hieraan zijn wel twee voorwaarden verbonden:

- toepassing vindt alleen plaats indien er weinig risico is op witwassen of financieren van terrorisme;
- de identificatie wordt zo spoedig mogelijk na het eerste contact voltooid.

In afwijking van het bovenstaande is het levensverzekeraars toegestaan de begunstigde van een polis te identificeren en de identiteit te verifiëren nadat de zakelijke relatie is aangegaan. In dat geval vindt het identificeren en het verifiëren van de identiteit plaats op of voor het tijdstip van uitbetaling, dan wel op of voor het tijdstip waarop de begunstigde zijn rechten krachtens de polis wil uitoefenen.

Belangrijk: De verplichting tot cliëntenonderzoek is niet van toepassing op cliënten die al zijn geïdentificeerd o.g.v. de WID of waarvoor onder de WID geen identificatieplicht gold.

Hoe moet een cliëntenonderzoek plaatsvinden:

Waar de WID slechts verplicht tot identificatie, is het cliëntenonderzoek meeromvattend:

1. Vaststelling en verificatie van de identiteit van de cliënt;
2. Indien van toepassing; identificatie van de uiteindelijk belanghebbende;
3. Vaststelling van het doel en de beoogde aard van de zakelijke relatie;
4. Voor zover mogelijk; voortdurende controle of het gedrag van de cliënt nog overeenkomt met de eerder gemaakte inschatting van het risico.
De cliënt heeft een risicoprofiel, indien een laag risico hoeft pas een review plaats te vinden als de cliënt een nieuwe dienst vraagt.

Indien de cliënt een natuurlijke persoon is, wordt diens identiteit geverifieerd aan de hand van documenten, gegevens of inlichtingen uit betrouwbare en onafhankelijke bron. Documenten die u hiervoor kunt gebruiken zijn:

- a. een geldig paspoort;
- b. een geldige Nederlandse identiteitskaart;
- c. een geldige identiteitskaart die is afgegeven door het daartoe bevoegde gezag in een andere lidstaat en is voorzien van een pasfoto en de naam van de houder;
- d. een geldig Nederlands rijbewijs;

- e. een geldig rijbewijs dat is afgegeven door het daartoe bevoegde gezag in een andere lidstaat en is voorzien van een pasfoto en de naam van de houder;
- f. reisdocumenten voor vluchtelingen en vreemdelingen;
- g. vreemdelingendocumenten, afgegeven op grond van de Vreemdelingenwet 2000.

Indien de cliënt een rechtspersoon is opgericht naar Nederlands recht en in Nederland zijn zetel heeft of een buitenlandse rechtspersoon is die in Nederland is gevestigd, wordt diens identiteit geverifieerd aan de hand van documenten, gegevens of inlichtingen uit betrouwbare en onafhankelijke bron. Documenten die u o.a. hiervoor kunt gebruiken zijn:

- a. een uittreksel uit het Handelsregister;
- b. een akte of verklaring, opgemaakt onderscheidenlijk afgegeven door een in Nederland of in een andere lidstaat gevestigde advocaat, notaris, kandidaat-notaris of een hiermee vergelijkbare, onafhankelijke beoefenaar van een juridisch beroep;

Bovenstaande opsommingen van documenten zijn niet-limitatief zodat verificatie ook kan plaatsvinden aan de hand van andere documenten, gegevens of inlichtingen uit onafhankelijke bron. Dit houdt verband met de principle based benadering van de wet: voorgeschreven is tot welk resultaat het cliëntenonderzoek moet leiden maar niet hoe het onderzoek dient te worden uitgevoerd.

Vereenvoudigd cliëntenonderzoek

In situaties waar er een lager risico bestaat, mag u een versoepeld regime van cliëntenonderzoek toepassen. De wet noemt dit een vereenvoudigd cliëntenonderzoek, maar het betekent feitelijk dat er in bepaalde gevallen geen cliëntenonderzoek hoeft plaats te vinden, mits er geen sprake is van een vermoeden van witwassen of financiering van terrorisme. Het gaat daarbij om de volgende cliënten en transacties:

- bepaalde financiële instellingen (bijvoorbeeld levensverzekeraars en financiële dienstverleners);
- beursgenoteerde ondernemingen;
- Nederlandse overheidsinstanties;
- levensverzekeringsovereenkomsten waarbij de jaarpremie €1.000 of minder bedraagt of de koopsom €2.500 of minder bedraagt;
- producten m.b.t. een pensioen als bedoeld in artikel 1 van de Pensioenwet.

Verscherpt onderzoek

In gevallen waar er een hoger risico is op witwassen of financieren van terrorisme, moeten er aanvullende maatregelen worden getroffen. Het gaat daarbij o.a. om de volgende situaties:

1. Indien een cliënt fysiek niet aanwezig is voor identificatie dient de instelling een van de volgende drie maatregelen te treffen, namelijk:
 - de identiteit van de klant te verifiëren aan de hand van aanvullende documenten, gegevens of informatie;
 - de overgelegde documenten te beoordelen op echtheid; of
 - te waarborgen dat de eerste betaling wordt gedaan ten gunste of ten laste van een rekening van de cliënt bij een bank met zetel in één v/d lidstaten van de EU.

2. Ook dienstverlening aan een politiek prominente persoon geldt als een hoger risico. Hieronder worden o.a. staatshoofden, regeringsleiders, ministers en staatssecretarissen en parlementsleden verstaan uit een andere lidstaat of een derde land.

Identificatie

Identificatie moet aan de hand van betrouwbare en onafhankelijke documenten plaatsvinden.

Binnenlandse rechtspersonen mogen geïdentificeerd worden met behulp van een elektronisch uittreksel van de Kamer van Koophandel. Doordat u het register zelf raadpleegt, en dus niet een document van de cliënt krijgt overhandigd, wordt het risico ondervangen dat de persoon die de cliënt vertegenwoordigt de informatie foutief weergeeft, waardoor de identificatie op basis van onjuiste gegevens zou plaatsvinden.

Verzekeraars en financiële dienstverleners die bemiddelen bij het tot stand komen en afsluiten van levensverzekeringen zijn beiden op grond van de wet verplicht cliëntenonderzoek te verrichten. Echter, het verbod om een zakelijke relatie aan te gaan of een transactie uit te voeren indien geen cliëntenonderzoek is verricht, geldt niet ten aanzien van cliënten die al volgens de wet zijn geïdentificeerd en waarvan de identiteit al is geverifieerd door (onder andere) een bank, een levensverzekeraar of een financiële dienstverlener. Hierdoor kan worden voorkomen dat de identificatie van een cliënt tweemaal plaatsvindt. De instelling die heeft geïdentificeerd dient wel de identificatie- en verificatiegegevens en overige gegevens en bescheiden inzake de identiteit van de cliënt of de uiteindelijk belanghebbende op verzoek van de instelling, die niet heeft geïdentificeerd, aan deze instelling ter beschikking te stellen.

Het bewaren van bewijsstukken

Een instelling die op grond van deze wet de cliënt of zakelijke relatie heeft geïdentificeerd en zijn identiteit heeft geverifieerd, legt op toegankelijke wijze de volgende gegevens vast:

a. van natuurlijke personen:

1. de geslachtsnaam, de voornamen, de geboortedatum, het adres en de woonplaats dan wel plaats van vestiging van de cliënt alsmede van degene die namens die natuurlijke persoon optreedt of een afschrift van het document dat een persoonidentificerend nummer bevat en aan de hand waarvan de identificatie heeft plaatsgevonden;
2. de aard, het nummer en de datum en plaats van uitgifte van het document met behulp waarvan de identiteit is geverifieerd;
3. de aard van de dienstverlening.

b. van naar Nederlands recht opgerichte rechtspersonen

1. de rechtsvorm, de statutaire naam, de handelsnaam, het adres met huisnummer, de postcode, de plaats van vestiging, het land van statutaire zetel en, indien de rechtspersoon bij een Kamer van Koophandel is geregistreerd, het registratienummer en de plaats van vestiging van de KvK die het desbetreffende handelsregister houdt en de wijze waarop de identiteit is geverifieerd;
2. van degenen die voor de rechtspersoon bij de instelling optreden: de geslachtsnaam, de voornamen en de geboortedatum;
3. de aard van de dienstverlening.

c. van buitenlandse rechtspersonen:

1. de documenten aan de hand waarvan de identiteit is geverifieerd;
2. van degenen die voor de rechtspersoon bij de instelling optreden: de geslachtsnaam, de voornamen en de geboortedatum;
3. de aard van de dienstverlening.

Om op efficiënte wijze te voldoen aan de verplichting tot het vastleggen van gegevens wordt de mogelijkheid geboden een afschrift van het document aan de hand waarvan identificatie heeft plaats gevonden, vast te leggen.

Bewaartermijn:

U moet de gegevens gedurende vijf jaar na het tijdstip van het beëindigen van de zakelijke relatie of tot vijf jaar na het uitvoeren van de desbetreffende transactie bewaren.

Instellingen moeten er voor zorgen dat hun medewerkers bekend zijn met de bepalingen van de wet.

HET MELDEN VAN ONGEBRUIKELIJKE TRANSACTIES

Er is een Meldpunt ongebruikelijke transacties. De hoofdtaak van het meldpunt is het verzamelen, registeren, bewerken en analyseren van de gegevens die het verkrijgt, teneinde te bezien of deze gegevens van belang kunnen zijn voor de voorkoming en opsporing van misdrijven. Bij deze gegevens gaat het in de eerste plaats om de meldingen van ongebruikelijke transacties die het meldpunt ontvangt van de instellingen.

Bij algemene maatregel van bestuur zijn indicatoren vastgesteld (zie bijlage) aan de hand waarvan wordt beoordeeld of een transactie wordt aangemerkt als een ongebruikelijke transactie. De indicatoren zijn onderverdeeld in zogenoemde objectieve indicatoren en subjectieve indicatoren. De objectieve indicatoren beschrijven een situatie waarin een transactie altijd moet worden gemeld.

Melding van ongebruikelijke transacties dient plaats te vinden binnen 14 dagen nadat het ongebruikelijke karakter van de transactie aan de instelling bekend is geworden. Een melding dient een aantal gegevens te bevatten, die het mogelijk maken nader onderzoek naar de transactie te verrichten, namelijk:

- a. de identiteit van de cliënt en, voor zover mogelijk, de identiteit van degene ten behoeve van wie de transactie wordt uitgevoerd;
- b. de aard en het nummer van het identiteitsbewijs van de cliënt;
- c. de aard, het tijdstip en de plaats van de transactie;
- d. de omvang en de bestemming en herkomst van de gelden, effecten, edele metalen of andere waarden die bij een transactie betrokken zijn;
- e. de omstandigheden op grond waarvan de transactie als ongebruikelijk wordt aangemerkt;
- f. een omschrijving van de desbetreffende zaken van grote waarde bij een transactie boven de €15.000;
- g. aanvullende, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen, gegevens.

De AFM oefent het toezicht op de nalevering van de voorschriften omtrent het cliëntenonderzoek en de meldingsplicht uit op financiële dienstverleners. De organisatie van een instelling moet dusdanig op peil zijn dat (*) een instelling in staat is om cliëntenonderzoek te verrichten (*) dat medewerkers in staat zijn een ongebruikelijke transactie te herkennen en te melden aan het meldpunt. Daarnaast ziet de toezichthouder erop toe dat de instellingen ook daadwerkelijk tot uitvoering van het cliëntenonderzoek overgaan en in voorkomende gevallen melding doen van ongebruikelijke transacties.

De toezichthouder dient bij het toezicht op de administratieve organisatie en interne controle rekening te houden met de verschillen in de omvang en het karakter die bestaan tussen de instellingen die onder deze wet vallen.

U moet ervoor zorgen dat uw werknemers in staat zijn om ongebruikelijke transacties te herkennen.

Bewaartermijn

U moet de gegevens gedurende vijf jaar na het tijdstip van het doen van de melding bewaren.

BIJLAGE INDICATORENLIJST

I Subjectieve indicator

Vermoedelijke witwastransacties of terrorisme financiering

Transacties waarbij de meldingsplichtige aanleiding heeft om te veronderstellen dat ze verband kunnen houden met witwassen of financiering van terrorisme.

II Objectieve indicatoren

IIA Kredietinstellingen, financiële instellingen, beleggingsondernemingen, beleggingsinstellingen, geldtransactiekantoren

Contante wisseltransacties

Contante transacties met een waarde van €15.000 of meer waarbij contante omwisseling in een andere valuta of van kleine naar grote coupures plaatsvindt.

Geldtransfers

Contante transacties van €2.000 of meer waarbij de gelden ter beschikking worden gesteld in de vorm van chartaal geld of cheques, of door middel van een creditcard of debetcard, dan wel betaalbaar worden gesteld in de vorm van chartaal geld, cheques of door storting op rekening, tenzij het een transactie betreft door een geldtransactiekantoor dat de afwikkeling van de transactie overlaat aan een ander geldtransactiekantoor waarop de meldingsplicht eveneens van toepassing is.

IIB Levensverzekeraars en bemiddelaars in verzekeringen

Transacties met aangewezen landen

Transacties met (rechts)personen die zijn gevestigd in landen of gebieden, die door Onze Minister en Onze Minister van Justitie zijn aangewezen als onaanvaardbaar risico door witwassen of terrorisme financiering.